

generelle forvaltningslove til – især lov om offentlighed i forvaltningen og forvaltningsloven. Disse regelsæt har til dels samme anvendelsesområde som lov om Folketingets Ombudsmand. Det er derfor naturligt at foretage en redaktionel tilpasning af ombudsmandsloven til de øvrige forvaltningslove.

På en del punkter indeholder lovforslaget desuden realitetsændringer i den bestående retstilstand. Ændringerne har i sig selv nødvendiggjort en vis omskrivning af de gældende regler.

Såvel behovet for redaktionel fornyelse som indarbejdelse af realitetsændringer har betinget udarbejdelse af forslag til en ny lov.

Spørgsmål, der vedrører ombudsmandsinstitutionens interne forhold, organisation samt den nærmere tilrettelæggelse af arbejdet, er ikke reguleret i loven. Disse spørgsmål vil blive reguleret i den instruks, der vil blive udstedt i henhold til lovforslagets § 10.

En række forhold, som er reguleret i den nugældende instruks, men som naturligt hører hjemme i loven, er medtaget i lovforslaget.

b) Ændring af ombudsmandens kompetence over for kommunerne.

1°. Lovforslagets væsentligste spørgsmål vedrører ombudsmandens kompetence over for kommunerne.

Efter den gældende ombudsmandslovs § 4, stk. 2, omfatter ombudsmandens virksomhed »personer, der virker i kommunernes tjeneste . . . for så vidt angår de sagsområder, hvor der er hjemmel for rekurs til en statsmyndighed«. Den samlede kommunalbestyrelses virksomhed er ikke undergivet ombudsmanden. Dog kan ombudsmanden ifølge § 6, stk. 5, af egen drift optage en sag til undersøgelse. I så fald gælder begrænsningerne i § 4, stk. 2, ikke »for så vidt der er tale om krænkelse af væsentlige retlige interesser«. Efter § 4, stk. 3, skal ombudsmanden ved udøvelsen af sine beføjelser »tage hensyn til de særlige vilkår, hvorunder det kommunale styre virker«.

Lovforslaget indebærer, at de første to begrænsninger i ombudsmandens kompetence ophæves. Om den nærmere baggrund for lovforslaget henvises til ombudsmandsudvalgets betænkning side 64-75.

Udvalgets overvejelser vedrørende ophævelse af den første begrænsning er gengivet i betænkningen side 64-73. Overvejelserne bag denne del af lovforslaget er følgende:

Siden 1961, da ombudsmandens begrænsede kompetence over for kommunerne blev indført, er kommunalforvaltningens samlede vægt i den offentlige forvaltning vokset kraftigt. I 1961 eksisterede der en meget vid adgang for borgerne til at påklage kommunale afgørelser til statslige myndigheder. I de

senere år har der imidlertid været en tendens til at begrænse sådanne klagemuligheder. Kombinationen af disse to forhold indebærer en begrænsning i ombudsmandens indseende med den samlede offentlige forvaltning, hvis man sammenligner med forholdene, som de var i 1961.

I samme periode er der sket en væsentlig ændring i den kontrol med kommunerne, der udøves af kommunaltilsynet (tilsynsrådene og Indenrigsministeriet). Kommunaltilsynet har fået en øget betydning. Tilsynets kontrolvirksomhed adskiller sig imidlertid med hensyn til bedømmelsesgrundlag, organisatorisk tilhørsforhold og sanktionsmuligheder fra ombudsmandsinstitutionen.

De bevæggrunde, der i lovgivningen har været for afskæring af administrativ rekurs i forhold til kommunale afgørelser, fører ikke nødvendigvis til en afskæring også af ombudsmandens retligt prægede kontrolvirksomhed. Tværtimod blev det i betænkning 1168/1989 tilkendegivet, at adgangen til ombudsmandsprøvelse kan reducere betænkelighederne ved den forenkling af det administrative klagesystem, som er ét blandt flere motiver til at afskære rekurs.

Behovet for retlig kontrol også med de kommunale afgørelser, der ikke kan påklages i den administrative rekurs, dækkes bedst af ombudsmandsinstitutionen. Den er oprettet med det hovedformål at styrke den enkeltes retsstilling over for forvaltningen inden for de grænser for forvaltningens virksomhed, som realiseringen af lovgivningsmagtens mål sætter, altså at varetage retssikkerheden. Institutionen har opbygget en meget betydelig forvaltningsretlig ekspertise, især inden for den almindelige forvaltningsret. Med blikket rettet mod lande med forvaltningsdomstole kan man sige, at ombudsmandsinstitutionen – med meget begrænsede ressourcer, men med betydelig succes – har udfyldt den rolle, som en øverste forvaltningsdomstol udfylder i vore nabolande.

På den anden side bør den ekspertise på specielt kommunalretlige områder og det kendskab til den kommunale virkelighed, som er opsamlet i kommunaltilsynet, medinddrages i den retlige kontrol. Det er imidlertid ikke teknisk muligt at trække en tilstrækkelig klar grænse for, i hvilket omfang ombudsmanden i forbindelse med behandlingen af klager over kommunale afgørelser m.v. bør inddrage kommunaltilsynet. Ombudsmandens mulighed for selv at vælge at bruge embedets ressourcer, hvor de gør mest nytte, jf. lovforslagets § 16, tillader dog ombudsmanden på en smidig måde at anlægge en praksis, der udnytter kommunaltilsynets særlige kommunalretlige ekspertise og kendskab til kommunernes forhold, selv hvor sagen ikke allerede er eller har væ-